

Рамазон ва Қурбон ҳайитини белгилашда ҳилолни кўришнинг шаръий қоидалари | Фикҳ дарслари (337-дарс)

19:00 / 17.07.2025 1220

Маълумки, Рамазондан олдинги шаъбон ойининг йигирма тўққизинчи куни мусулмонлар янги ойни кўришга ҳаракат қиладилар. Бунинг учун ўша куни қуёш ботиши пайтида унга қараб турилади. Агар ой янгиланган бўлса, бир кўриниб ўтади ва эртасига биринчи Рамазон бўлади. Агар янги ой кўринмаса, Шаъбонни ўттиз кунлик қилиб, индинига рўза тутиш бошланади. Аммо ойни кўришга боғлиқ бир қанча ҳолатлар бор. Ўшаларнинг баъзилари ҳақида «Мухтасари Виқоя»да келган матнларни ўрганамиз.

Ким рўза тутиш ёки очиш ҳилолини ёлғиз ўзи кўрса ва унинг гапи рад қилинса ҳам рўза тутати.

Бир юртда фақат биргина киши Рамазон киргани ёки чиққанининг аломати бўлган ҳилолни кўрди. Келиб, қози ҳузурида гувоҳлик берганда қози гувоҳлигини қабул қилса ҳам, қилмаса ҳам рўза тутати.

Агар тутмаса, қазосини тутати. Унга каффорат вожиб бўлмайди.

Чунки каффорат шубҳа ила собит бўлмайди.

Булутли кунда адолатли бир кишининг, агар у қул ёки аёл бўлса ҳам, рўзани бошлаш ҳақидаги гувоҳлиги қабул қилинади.

Чунки бу диний хабар бўлиб, унинг қабул бўлиши учун фақат адолат шарт қилинган.

Рўзадан чиқиш ҳақидаги гувоҳликка, агар кун булутли бўлса, гувоҳликнинг нисоби, лафзи ва адолат шарт бўлади. Даъво шарт бўлмайди.

Рамазоннинг йигирма тўққизинчи куни рўза тугаганини билиш учун ой кўрилганда кун булутли бўлиб турса, гувоҳларнинг сони камида шариатда талаб қилинган икки эр киши ёки бир эр, икки хотин киши бўлиши шарт. Шунингдек, гувоҳлик берувчи киши шаҳодат лафзини ҳам айтиши шарт. Бунинг устига, гувоҳлик берувчилар адолатли ҳур бўлишлари, туҳматчилиги учун дарра урилмаган шахслар бўлиши шарт. Рўзани очиш ҳақидаги гувоҳликка шартларнинг оғир қўйилишининг сабаби бу иш бандаларга манфаат берувчи, оғизларини очишга омил бўлувчи эканлигидандир.

Кун булутсиз бўлса, икки ҳолатда ҳам кўп кишиларнинг гувоҳлиги шартдир.

Икки ҳолатда ҳам, яъни рўзани бошлаш ёки тугатиш учун ҳилол кўришда кун булутсиз, очиқ бўлса, кўп сонли кишилар гувоҳлик беришлари шарт. «Кўпнинг миқдори қанча?» деган саволга баъзилар «Бир маҳалла одамлари», деса, Абу Юсуф раҳматуллоҳи алайҳи «Эллик киши», деганлар. Умуман, раҳбар одам тўлиқ ишонч ҳосил қиладиган даражада кўп одам бўлиши лозим.

Икки одил кишининг ойна кўрганлиги ҳақидаги гувоҳлиги билан ўттиз кун рўза тутилгандан кейин оғизни очиш ҳалол бўлади. Бир одил кишининг гувоҳлиги билан эмас.

Бир қавм ҳаво булутли бўлиб турганда икки одил кишининг гувоҳлиги билан рўза тутишни бошлаган бўлса, ўттиз кун тутганларидан кейин рўзани тугатиб, ҳайит қилинади. Агар бир одил кишининг гувоҳлиги билан рўза тутишни бошлаган бўлса, ундай эмас.

Бу маънодаги масалаларда мусулмон оламининг бир тарафида ҳилолни кўриш шаръий асосда собит бўлса, бошқа ўлкаларнинг одамлари ҳам унга амал қилишлари лозимлигини жумҳури уламолар таъкидлаганлар.

Қурбон ҳайитини белгилаш ҳам рўзаникига ўхшаш бўлади.

Яъни Қурбон ҳайити ҳилолининг собит бўлиши ҳақидаги ҳукм ҳам худди рўза ҳайити ҳилолининг собит бўлиши кабидир.

«Кифоя» китобининг иккинчи жузи асосида тайёрланди

Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли хулосаси асосида тайёрланди.